

ПАЙШАНБА КУНЛАРИ ЧИҚАДИ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ БОЛАЛАР ЖАМҒАРМАСИ ҲАФТАЛИГИ

БАҲОСИ 4 СЎМ

— ЭНА ДЕ, БОЛАМ!

Суратчи: С. МАҲКАМОВ

«МЎҶИЗАЛАР МАЙДОНИ»ГА МАРҲАМАТ!

Сиз «Останкино» телевидениеси орқали намойиш қилинадиган «Поле чудес» кўрсатувини яхши биласиз. Сизда ҳам ўйинда иштирок этиш истаги туғилган бўлиши табиий. Ишонаверинг, орзунгиз ушаладиган бўлди.

Андижон вилояти Пахтаобод туманидаги Улуғ Ватан уруши II тоифа ногирони Мухторжон Ҳақимов номидаги ишлаб чиқариш ва тижорат хусусий кичик корхонаси ушбу ўйинни Ўзбекистон миқёсида қайтадан ташкил этиб, Сизларни 21 ноябр соат 15.00 да Тошкентдаги Тўқимачилар маданият саройида қизиқарли шоу — дастур асосидаги

«МУҶИЗАЛАР МАЙДОНИ»ГА ТАКЛИФ ҚИЛАДИ.

Ўйинга видеомагнитофон, музлатгич, чангютгич, стереомагнитофон, телевизор, кир ювиш машинаси ва биллур сервизлар, пардоз анжомлари, эркаклар кўйлаги, хон атлас, соябонлар, болалар кийимлари каби ноёб ва қimmatбахў ютуқлар қўйилади.

Ўйин иштирокчилари томошабинлар орасидан савол бериш йўли билан сараланади. Бундан ташқари томошабинлар учун ҳам умумий ютуқли ўйин ўтказилади.

Дастурга таниқли хонанда ва қизиқчиларнинг чиқишлари ҳам киритилган.

Сиз «МўҶизалар майдони»да Ўзбекистон тарихининг янги, ҳаққоний талқиндаги саҳифалари билан танишиш имконига эга бўласиз.

Хуллас, «МўҶизалар майдони»да Сизни бир қатор тасодифий мўҶизалар кутмоқда.

Дастурни Рамиз Қодиров олиб боради. Чипталар Тўқимачилар маданият саройи кассасида сотилмоқда. Жамоа бўлиб келиш учун буюртмалар қабул қилинади.

Манзилимиз: Тошкент шаҳри, Бобур кўчаси — 45. Маълумот учун телефон: 53-36-65.

Кейинги сонларда:

АЗИЗ АБДУВАЛИ:

ШАЙТОН ОРАЛАГАН

ХОНАДОН

МУҲАММАД АЛИ ИБРОҲИМ:

«ҚИМТИНИБ, ТОЙЛОҚОВ

БЕРАДИ ХАБАР»

(46)64 «Оила ва жамият»

Бир куни

ЯРИМ СОАТЛИК ДИКТАТОР

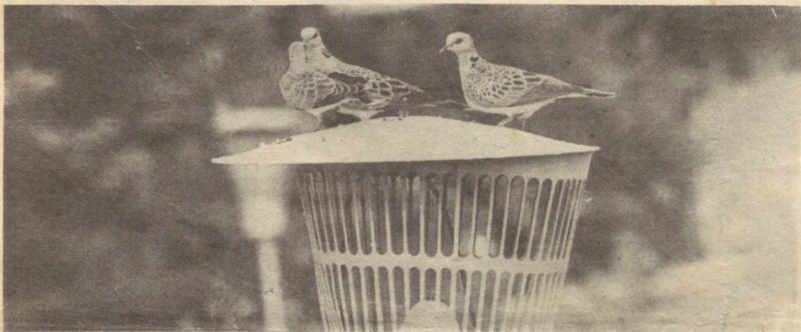
Биринчи синфда ўқийётган кезларим. Мактабдан келдим-у, устки кийимларимни ҳам ечмасдан, ўзимча яхшилаб анча лой тайёрлаб, пиштириб, кенглиги бир метрча қилиб доира, ўртасига эса супача ясадим. Ўтовимиз керагасини ўраб турган чийнинг қамишларини сугуриб олиб, уларни ихлос билан доира қилинган лойга қадаб чиқдим. Сунгра ўтовнинг кипқизил тизмасидан узун қилиб қирқиб олдим-да, лойга қадалган қамишларнинг ташқи томонидан айлантриб ўраддим. Бу ишларни тугатганимча роса терладим. Кўзадан яхтай бир пивела сув ичдим-у, отамнинг шапкасини кийиб олдим.

Шундоққина ёнгинамиздаги боғнинг тўрида Сталиннинг ҳайкали бошини қандай мағрур тутиб, қўли билан уфқни кўрсатаётган бўлса, мен ҳам худди шу вазиятда қамишлар билан ўралган доира ўртасидаги супачага чиқиб олдим. Кўзимни юмиб олганман. Бир қўлимда китоб, қўлим толиб кетса ҳам чидадим. Туравердим. «Бу нима туриш!» деган товушни эшитдим. Кўзимни очдим. Шундоққина ёнимда Панжи амаким турардилар. Шунда ҳам қўлимни туширганим йўқ. «Қўлингни туширсанг-чи, толиб кетгандир». «Туширмайман. Сталин бўлмоқчи-

ман». «Халиям ярим соат Сталин бўлдинг. Етар.» Кўнмадим. Шунда амаким: «Яқинда Сталинни олиб ташлаймиз. Сен ўша ерда турасан. Қара, сен турган супача лойдан, у ер эса мрамардан», деганларидан кейингина қўлимни туширдим.

Шундан бери анча йиллар ўтди. Чийни ва тизмани хароб этганим учун ўшанда онамдан дашном эшитганим, амакимнинг «Ҳе, сендай Сталиндан ўргилдим» деганлари, офтоб тигидан шолғомдай қизариб кетган бурнимдан уялиб, эртасига мактабга бора олмаганим ҳеч эсимдан чиқмайди.

Жуманазар БЕКНАЗАР

Суратчи: С. МАҲКАМОВ

Исон зотининг ибтидоси ҳам, интиҳоси ҳам бир сиқим тупроқ. Яратганинг ҳузурига барча бир тусда боради ва Оллоҳ берган бир парча ерга эза бўлади. Фафлат ўпқониди бандалар тўрт кунлик дунёда ўткинчи ҳавасларга учиб, сохта шўхратга бериладилар. Бу ҳою-ҳавас шу даражага етадики, ҳатто марҳумлар ортидан ҳам обрў ортириш пайида бўладилар. Марҳум қабрига қимматбахо тошлар қўйиш, кишини ҳангу-манг қиладиган сағаналар барпо этиш ҳам шу манманликнинг касри. Сўхбатдошим — Мурод ака Иноғомов чорак асрдан бери Чигатой қабристонидида қабр тошига ёзувчи уста.

«ИШСИЗ ҚОЛИШДАН ҚЎРҚМАЙМАН»

— Айни қирчиллама йиғитлигимда — 17 ёшимда келгандим бу ерга, — ҳикоя қилади Мурод ака. — Саккиз йил тош қуювчи бўлиб ишладим. Сўнг ўн беш йилга яқин тошларга шакл бериш билан шуғулландим. Уч йил бўляптики, тошларга битик ёзаман.

— «Тош қуювчи бўлиб ишлаганман», дедингиз, Қабртош бевосита қолилга қўйиб тайёрланадими ёки тайёр мрамарга шакл бериладими!

— Қабртошларнинг ҳам ҳар хили бўлади. Асл, қўлбола дегандай. Қўлбола сағаналар мрамар увоғи, тоза цемент, шағал билан аралаштириб қолипларга қўйлади. Шакл бериб, мрамар плитаси ёпиштирилгач, марҳум ҳақидаги маълумот ўйиб ёзилади. Асл сағаналар тоза мрамартошдан тайёрланади.

— Тошлар турлича бўлар экан. Нархлари ҳам шунга яраша бўлса керак!

— Ҳа, албатта. Бу тошнинг сифатига, буюртмачининг истагига, катта кичик-

лиги-ю, безакларга боғлиқ. Қўлбола тошларнинг нархи 2000—3000, тоза мрамарники эса 10000—15000 минг атрофида бўлади.

— Хом ашёни қаердан оласизлар!

— Тошларни Тошкент мрамар заводидан олиб келамиз. Бошқа материаллар — цемент, шағал, арматура — ҳар жойдан келтирилади.

— Аҳли мусулмон қабрини тош билан бостириш ислом динида ман этилган экан. Сиз буни билармидингиз!

— Қабртош қўйиш гуноҳ эканлигини аввал, тўғриси, билмасдим. Одамлар буюртма берган, шунини бажарганимиз-да! Қабртошлар қўйиш Исролда ман қилинганини билгач, буюртма бериш ҳам кескин қайиб кетди. Буюртма бериб, пулини тўлаб кетганлар ҳам тайёр сағаналарни олиб кетишмапти. Авваллари бир ойда 70—80 та буюртма бўларди, ҳозир ойига 10—15 тага ту-

шиб қолди. Бунинг биринчи сабаби динга эътибор кучайди десак, яна бир сабаби қимматчиликда бўлса керак.

— Динга қарши кураш даврида «юқорида» гилар сизларга қандай муносабатда бўлган!

— Бундан 10—15 йил аввал қабристонларни замонавийлаштиришга уринишарди. Қабртош энг кўп қўйилган, иш қизиган давр эди. Фақат даҳрийлик кучайган йилларда «юқоридан келиб, сағаналардаги ой шаклини, арабча ёзувларни, «жойи жаннатда бўлсин», «худо раҳмат қилсин» деган сўзларни ман қилиб, тилхат ёздириб, шунча сўзларни ёзсангизлар жазолаймиз, деб кетишган. Улар қабртошларда беш қирралик юлдуздан бўлак бирор белги бўлмасин деб тайинлашарди.

— Оилангизни боқингиз қийналмайсизми!

— Тўрт фарзанднинг отасиман. Хотиним, катта қизим ишлайди. Шунда ҳам аранг кунини-кунига етказиб, яшаб турибмиз. Буюртмалар қаймайиши билан иш ўринлари ҳам қисқарди. Аввал устахонада 20 киши ишлардик. Ҳозир 12 киши қолдик. Шундай бўлса ҳам оилгимиз жуда кам. Иш бўлса пул чиқади-да!

— Эшитимсиз, Чигатой қабристонидида марҳумларнинг қариндошлари қабрлардан тошларни кўчириб кетишадиган экан. Ишсиз қолишдан қўрқмайсизми!

— Бошга тушганини кўз кўрар дейишди-ку! Худога шукур, қўлимдан бошқа иш ҳам келади. Ишсиз қолишдан қўрқмайман.

Эгамназар ОСТОН
сўхбатлашди

Етти кун

ТОШЛОҚЛИК ПАҲЛАВОН

Тошлоқ туманидаги шифохоналардан бирида ҳамшира бўлиб ишловчи Турсуноў Ҳасанова фарзанд кўрди. Чақалоқнинг оғирлиги нақ 6 кило-ю, 200 грамм. Тошлоқлик қариялар ҳам яқин орада бунақа паҳлавон дунёга келганини эслаша олмади.

СУВТЕКИН

Термиз — Сарносиё йўналиши бўйича поезд қатнови йўлга қўйилди. Кира ҳақи бор-йўғи 40 рубл. [Термиздан Сарносиёга автобусда йўл олган киши бориш-келишга 540 рубл тўлайди]. Дийқица талабаларга маъза бўлди: улар поездда борарга 20, қайтарга 20 рубл. тўлашади холос, дея хабар беради мухбиримиз М. АБУЛФАЙЗ.

ТАЪЗИМ ҚИЛДИ

Мамлакатимиз пойтахтида Шароф Рашидовнинг ҳайкали очилди. Унинг атрофи жамоат ташиқотлари вакиллари ва фуқаролар келтирган гуллар ҳам тўлиб кетди. Хусусан, фирқа фахрийси Расул Фуломов ҳам ҳайкал пойига гул қўйиб, сеvimли сафдоши сиймосига таъзим қилди.

ВАРЗАҚДАГИ ОЛИШУВ

Тошлоқ туманининг Варзақ қишлоғида кетаётган такси қаттиқ торлоз бериб, тўхтади. Одамлар шошиб боришса, ҳайдовчи билан йўловчи ўтирган жойларида муштлашмаётган экан. Муштлашувга йўлқиранинг қимматлиги сабаб бўлган. Жанжал таксининг орқага қайтиб кетиши, йўловчининг эса қолган манзилга автобус қутиши билан тугади.

ВАҲ!

Ҳозир Сирдарёда истиқомат қилаётган бир хонимга тюменлик собиқ эридан 18 минг (!) сўмлик алимент келди. Бу бир ойлиги. Газетимизнинг бош муҳаррири ҳозир опти мингнинг нари-берисидида маош олишини назарда тутганда, хонимнинг даромади чакки эмас, а!

СҮЮНЧИ

Термиз шаҳрида яшовчи Дмитрий Кузнецов деган киши «Заря Сурхана» виллоят рўномасида «Ит йўқолди» сарловҳали эълон берди. Эълонда итинги насл-насаби, ранги-рўйи, боз устига кексалиги, бир касаллик сабаб қўлоғи оғирлашиб қолганлиги баён этилган. Итбоқар ҳатто жониворнинг ошқозони ёмон ишлаши, агар парҳез билан овқатлантирилмаса ўлиб қолиши ҳеч гап эмаслигини ҳаяжон билан маълум қилади. «Одамлар, ҳамдард бўлинг, йўқолган жониворни топишга кўмаклашингиз», дейилади ва пировардида қари, қўлоғи тош битган, ошқозони бузук итни толиб берганга суюнчиси ҳам борлиги эслатиб ўтилади. Виллоят газетидида чиққан эълон мазмунини айтишимиздан мақсадни балки англагандирсиз. Брат Дмитриининг қарқулоқ ити тагин адашиб бошқа виллоятларга ўтиб кетмадимикин! Унутманг, ахир суюнчиси бор!

ПУЛ ТОПИШНИНГ ЙЎЛИ КЎП

Сурхондарё виллоятининг Олтинсой, Денов туманларида истиқомат қилувчи нафақахўр ва муаллимларга пул тарқатувчиларнинг шу кунларда калласи гаранг. Нега дейсизми! Уларга ҳар ойда банкдан фақат беш мингталик рубл беришмоқда. Кўпича нафақахўр ёки муаллимлардан бу пулга қайтим чиқмайди. «Тадбиркор» одамлар беш мингталикни майдалаб, пул ишлашга тушдилар. Масалан, Денов шаҳрида ёки Олтинсой тумани марказида яшовчи пулдор кишилар беш мингталик пулни майдалаб, эвазига уч юз рублдан «меҳнат ҳақи» олишмоқда.

Суратчи: А. ТҲРАЕВ

ДАСТУРХОН ҚОҚАНДА

Кечки нонушадан сўнг (қоронғуда) дастурхонни қоқманг. Кексаларнинг айтишича, бу хосиятсизлик бўлиб, рўзгордан файзу барака кетади.

Ошхона пичоқлари, санчки ва қошиқлар билан сақланса тез ўт-маслашиб қолади.

Янги сотиб олинган сирсиз (алюмин) идишларга ёғ солиб қизди-

САБЗАВОТНИ ҚАНДАЙ САҚЛАШ КЕРАК!

Мана, пишиқчилик фасли куз ҳам тугаб бораётир. Бозорлардан турли мева ва сабзавотларни айна харид қилиш вақти. Кўпгина хона-

ОМИН ҚИЛАЁТГАНДА

Овқатланиб бўлгач, туриб кетишга шошилманг. Омин қилишдан олдин дастурхондан коса, санчки, пичоқ каби нарсаларни йиғиштириб олинг. Кексаларнинг айтишларича, булар, хусусан, дастурхонда турган пичоқ яхши ниятларни кесар экан.

Кўп чой ичилавергач, пиёла ичи сарғайиб қолади. Бундай пиёлани ёки стакани озроқ ош тузи солиб, сув билан ювсангиз оппоқ бўлиб ялтирайди. Умуман шиша идишларни шундай тозалаш мумкин.

риб, туз билан ишқалаб артсангиз, таомларни қорайтирмайдиган бўлади.

Сирсиз идишга ёпишиб қолган доғларни сиркага ботирилган пахта билан артиб, кейин ювиб ташлангиз, топ-тоза бўлади.

Сабзавот ва меваларни салқин ва қоронғуроқ жойда сақлаш керак.

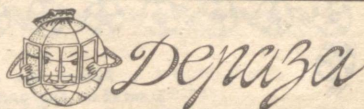
Сариёғни сирка шимдирилган салфеткага ўраб ва ёнига икки чақмоқ қанд қўйиб устига бирор идиш тўнкариб қўйилса, мазаси анчагина яхши сақланади.

дон соҳиблари қишга сабзи, пиёз, картошка каби маҳсулотларни жамғариш тараддудида.

Сабзавотларни-ку, сотиб олдингиз, аммо қандай сақлаш керак? Қайгурманг. Ҳовлингизнинг қорёғмир тегмайдиган бирон-бир бурчагидан ярим метр чуқурликда (этини маҳсулот микдорига қараб белгилайсиз) ўра қазинг. Сўнг сабзини солиб, устидан эски каллак ёки клёнка қоғозини ёпиб, тупроқ билан яхшилаб кўмиб қўйинг.

Бундай усулда сақланган мевасабзавотлар қишда музламай, сархил ҳолда туради. Еримизнинг яна бир фойдали томони: ёзда — манба, қишда — музлатгичдир.

Али ШЕР тайёрлади

«ТУЛИҚ» ОИЛАНING ФАЙЗИ

Амриколик мутахассислар олий мактаб талабаларининг ўқишда ютуқларга эришиши учун нималар қилиш лозим деган мазмунда ота-оналарга ҳар хил сўровлар билан мурожаат қилдилар.

Сўров натижаларидан шу нарса маълум бўлдики, 81 фоиз ота-она фарзандининг келажақда эришадиган ютуқлари учун яхши маълумот олиши зарурлиги таъкидлаган. 79 фоизи оила мустақкам бўлса ҳам талаба истаган нарсасига эришиши мумкин деб ҳисоблайди. Уларнинг аъло ўқиши ва ташкилотчилик сифатлари билан «ким бу ким» рўйхатига тиркалган 78 фоиз талаба анаънавий «тулиқ» оилада, яъни ота-оналари билан бирга яшашар экан.

КИМ ҲАМ ИСТАРДИ

Сўнги уч йил мобайнида ўн нафар Олмаслик ўз жинсини истовчилар сафига қўшилди. Қизиги, уларнинг бари аёл. Тўғри, вилот бош сексапологиянинг гапига қараганда, шу ниятдаги эркаклар ҳам бўлган. Бироқ текшириш натижасида уларнинг ҳаммаси руҳий хаста эканлиги аниқланган.

Ҳайрон қолмаса ҳам бўлади: ҳозир қайси «ахмоқ» аёллар бошидаги ташвишга шерик бўлишни истарди.

ЭР-ХОТИННИНГ УРУШИ...

Эски Кримлик бир жанобнинг хоними билан оилавий можароси узоқ вақт давом этди. Эр жанжалга чек қўйишнинг ўзига хос усулини қўллади: чўнтагидан граната чиқариб, унинг чегасини суғирди-да, хотинининг оёғи остига улоқтирди. Гумбурлаб портлаш содир бўлди. Бироқ, хоним ва унинг ёнидаги қариндошларининг эти ҳам тирналмади, эр кўп жабр чекди.

АҚЛИНГИЗ ЎЗГАРМАЙДИ

Одам 11 кеча-кундуз ухламаслиги мумкин экан. Буни Сан-Диеголик 17 ёшли Ренде Гарднер ўз тажрибасида исботлади. У 12-кунни бор-йўғи 14 соату 40 минут ухлаб, кейин олдинги ҳаёт режасига тушиб олди. Тажриба олимлар томонидан жиддий ўрганилди. Қизиги, миожининг иштаҳаси анча ошган, тана ҳарорати эса бир градус пасайган. Ақли ўзгармаган.

Олимларнинг хулосасига қараганда, узоқ вақт ухлашнинг одамга жиддий зарари йўқ. Жумладан, фойдаси ҳам.

ҲУСАЙН СЎЗИДА ТУРАДИ

Саддам Хусайн мамлакатда инсон ҳуқуқларига қатъий амал қилаётганини айтиб, истаган журналист Ироққа келиб буни ўз кўзи билан кўриши мумкин деган эди. «Вечерний Челябинск» газетининг муҳбири Александр Скирипов бундан тўғри хулоса чиқарди: шу ниятда Ироқнинг Масковдаги элчихонасига ташриф этди ва ушбу мамлакатга таклифнома олди. Бориш ва қайтиш паттаси пулини (100 минг рубл) ҳомий тўлади. Қолган ҳаражатлар Саддам Хусайн ҳисобига.

Суратчи: А. ТҮРАЕВ

31 ЕШДА

Еши 30—40лар орасидаги хушмуомала, ишчан, ростгўй, ичмайдиган, кам чекадиган, оилапарвар жаноб билан танишиб, оила қурмоқчиман. Касбим-иқтисодчи. Турмушга чиқмаганман. Вазним ўртача, кўринишимдан нолимайман. Яшаш жойим Самарқандда. «Оила—125» хатларингизни кутади. Манзилини тахририятдан олишингиз мумкин.

28 ЕШДА

Каттақўрғонлик, фарзандсизлик тўфайли ажрашган,

ўй-жойи, севган касби бўлган аёл ҳаётининг аччиқ-чучугини тотган, қалби пок, ўзининг ва ўзганинг қадрига етадиган, қўлида ҳунари бўлган киши билан ҳаётини боғлаш ниятида. (Фарзанди бўлса яна ҳам яхши). «Оила—126» га деб ёзинг.

33 ЕШДА

Яшаш жойим Самарқандда. 3 нафар қизим бор. Икки йил бўлди оиламдан ажрашганимга. Елғиз фарзандман. Банкда ҳисобчи бўлиб ишлайман. Еши 42-43 лар орасидаги меҳрибон, садоқатли эркак билан турмуш қуриш истагидаман. «Оила-127» жавобингизни кутади.

Собиқ ҳамкурсимиз, дўстимиз ХАЛИМ ОМОН ўғли! Таваллуд кунингиз қўтлуғ бўлсин. Сизга сўхат-саломатлик, оилангизга тинчлик-омонлик, ижодингизга баркамоллик тилаб, қиёматлик дўстларингиз АБДУСАМАД, ЗИЁДУЛЛА, НОРМУРОД.

Тошкент шаҳар Мирзо Улуғбек туман ички ишлар бошқармаси жиноят қидирув бўлими ходимлари Одилжон НЕЪМАТЖОНОВ ва Абдурашид МУСАЕВларни 10 ноябр — ўзларининг байрам санаси билан табриклаймиз.

Бир гуруҳ ўртоқлари номидан Абдуқаюм.

«Танишув» эълони баҳоси 25 сўм, Шунингдек, «Табрик», «Ўзаро савдо» эълонлари қўйидаги тарғибада белги-ланган: 1 босма белгисининг (ҳарф, тиниш белгиси) баҳоси бир сўм. Табрик сурати билан берилса, битта суратнинг баҳоси — 100 сўм. Эълон бир ой мuddатда чиқарилади. Ўн кун мuddат ичида берилмайдиган эълонлар икки баравар қиммат.

Эълон учун тўланадиган пули почта ёки телеграф орқали ўтказиш йўли билан қўйидаги манзилга жўнатиш: 700029, Тошкент — 29, Нормийшлар хиббони, 1-ўй. «Оила ва жамият» тахририятига.

(46)64 «Оила ва жамият»

Ўзбекистон терма жамоасининг устози Рустам Ақромов футболдан чиқмаган.

Футбол ишқибозлари яхши билсалар керак, аргентиналикларнинг устози Карлос Билярда ҳам асли футболдан чиқмаган. Унинг касби врач бўлса-да, жамоаси жаҳон чемпионатларида катта зафарлар қучган. Ажабмаски, бизнинг Рустам ака ҳам футболчиларимиз билан унинг изидан борса...

— Рустам ака, мураббийлик сизга мансабми ёки оддий вазифа?

— Униси ҳам, буниси ҳам деёлмайман. Мураббийлик — масъулият. У шундай бир «арзанда» ишки, омад чолса 2—3 йилда одам дунёга танилиб кетиши мумкин. Қарабсизки, каттакатта мансабдорлардан тортиб оддий касбдагиларгача сизни яхши куриб қолади, ҳавас қилади, юртдошларингиз эса бир умр фахрланиб юради. Акси бўлса-чи, унда тамом деяверинг... Мураббий учун энг муҳим нарса ақл ва истеъдод.

— Балки «Жиндек» моддий манфаатдорлик ҳамдир!..

— Албатта, бусиз бўладими? Футболчини оёғи боқади. Оёқнинг ишлаши бошга, бошники эса кайфиятга боғлиқ. Ҳозир ҳар бир футболчининг кайфиятига қараб чўнтагининг «аҳолини» билсангиз бўлади.

— На пули, на «номи» бор Ўзбекистон терма жамоасига мураббийсиз. Тўғриси, бу ерга қандай келиб қолдингиз?

— Бугунги вазифам учун Михаил Горбачёвдан миннатдорман. Рост гап, шу пайтгача донгдор жамоаларнинг асосий рўйхатида атиги битта ҳам учрашув ўтказмаганман. Фақат футбол назариясини ўрганганман. Жисмоний тарбия олийгоҳини тугатганимдан сўнг «Пахтакор»га таклиф қилишганди. Пешонамга ёзилмаган экан, унинг сафида ҳеч бўлмаса 15 дақиқа бўлса-да майдонга тушолмадим. Жамоага қабул қилинган кунимнинг эртасигаёқ ўзим ўқиган олийгоҳдан «совчи» келиб аспирантурага киришим зарурлигини айтишди. Чорасини тополмасдан яна қайтиб кетдим. Аспирантурани битирганимдан кейин шу ерда домла бўлиб қолдим.

— Аслида тўп тепишга ўзингизда иштиёқ бўлмаган эканда!..

— Ҳа, кўпроқ мураббий бўлишга қизиқардим. Футбол ўйнасам у билан хайрлашгач, нима иш қиламан деб, кўп ташвишланардим.

— Сизни 1982 йил Испанияда бўлиб ўтган жаҳон чемпионатида Жазоир терма жамоасининг мураббийлари сафида бўлган дейишади. Шу тўғриси!

— Йўқ. Мен Жазоирга 1987 йилда борганман. Спорт назарияси ва технологияси олийгоҳида профессор бўлганман. Кейинчалик ўзим жамоа тузиб мураббийлик қилдим. Шогирдларимга мамлакат биринчилигида яхши ўрин ҳамда ярим-профессионал деган ном олиб бердим.

— Четни кўрган мутахассис экансиз, кетиб юбормайсизми, Оврүпамаврупага қараб!..

— Узимизда ҳам кимдир футболни жонлантириши керак...

— Тўғри, аммо Ўзбекистон шароитида 10 йил ишлаб топган обрўю, бойликка у ёқда 2—3 йилда эришиш мумкин деб ўйлайман!

— Ундайлар мингдан битта, иккита чиқади, холос.

— 1990 йилги Валерий Непомнишчининг эслисизми!..

— Менимча у ҳақиқатдан ишбилармон, қаттиққўл мураббий. Комерунда

ҳам худди биздагидек футболга сиёсат курсидада ўтирганлар кўп аралашади. Лекин у ҳаммасига нигади. Ҳали собиқ Иттифоқда ҳеч ким забот этолмаган дунёни титратди. Шунингдек, унинг омади, билими ҳам бор экан. Биласизми, Непомнишчининг кўл остидаги футболчиларнинг кўпи Англия, Франция, Белгиядаги профессионал клубларда ўйнади. Уларга раҳбарлик қилиш, гап уқтириш ҳам осонмас.

— Нима дейсиз, Ўзбекистон 1998 йилда жаҳон чемпионатида қатнаша оладими?

— Албатта қатнашамиз. Яқинда 4 йиллик иш дастуриمنى тузиб чиқдим. 1993 йилдан бошлаб Хитой, Полша сингари Осиё, Оврүпадаги кўпгина жамоалар билан халқаро ўртоқлик учрашувлари ўтказамиз.

— Шогирдларингиз Германия ёки Италия, Англия, Аргентина каби терма жамоалар билан «ёқам-ёқам» бахшлашишга тайёрми!

— Энди худди шунга тайёрланаёلمизда.

— Эшитишимча сизнинг мураббийлик лавозимингизга ҳасад қиладиганлар ҳам бор экан...

— Ҳозирча бунақаси учрамади. Бу вазифани сотиб олганим йўқ. Хоҳлаганларга истаган вақтда топширишим мумкин. Билмадим, журналистлар бундай миш-мишларни кимдан эшитди...

— Ҳозирги шогирдларингиздан қайсиларига кўпроқ ишонасиз?

— Пятницкий, Кеченов, Максудовлар ҳали футболда кўп муваффақиятга эришми аниқ. Қолганлари ҳам аста-секин ўз ўйин услубини топиб олади.

— Уларни профессионал футболчилардан қолишадиган қайси жиҳатларини биласиз?

— Чет элликлар машғулот вақтининг ярмини атлетизм билан шуғулланишга сарфлайди. Бизникилар эса аксинча. Турли оғирликдаги тошлар,

гантеллар билан машқ қилмасдан жисмоний камолотга тўлиқ эришиб бўлмайди ахир.

— Атлетизмнинг футболга қандай алоқаси бор!

— У жисмоний иродани мустаҳкамлайди. Чарчаб қолишдан сақлайди. Айтайлик сизнинг техникангиз меникдан икки баробар устун. Менинг жисмоний иродам эса сизникидан худди шунча юқори. Демак, сиз ўз техникангизни ишга солавериб охири толиқиб қоласиз. Мен эса худди шу нуқсонингиздан кўпроқ фойдаланаман, чарчамайман ҳам, чунки атлетизм билан машқ қилганман-да. Футболда энг муҳими ҳам ана шу. Суяги нимжон бўлган ҳар бир футболчига штанга кўтариб машқ қилишни тавсия қиламан.

— Футболимизни умумжамоа ҳисобида бошқа мамлакатларга таққосласан-чи!

— Бизникилар майдоннинг фақат рақиб томонида ҳужум қилишади-да тўпни йўқотгач ўзига тегишли бўлган қисмида уларнинг ҳужумини кутиб туради. Оврүпада бу футболнинг энг пассив жиҳати ҳисобланади. Шунингдек Оврүпада ҳамма нарса пулга боғлиқ. Бизнинг эса ҳозирча пулимиз йўқ.

— Ўзбекистоннинг ФИФАга қабул қилинмаганлигига нима дейсиз!

— ФИФАнинг бирорта аъзоси мамлакатимизни келиб кўрмаган. Футболимиз ҳақида тасаввур ҳам йўқ.

— Салкам бир йилдирки, Россия матбуоти Урта Осиё футболни тўғрисида «оғзига» келганини ёзмоқда. Мураббий сифатида сизнинг ҳамиятингизга тегишимиз булар!

— Улар бизни ерга уриш учун фақат матбуотда эмас, балки юзма-юз учрашганимизда ҳам ўзларининг ҳасадини ошкор этган пайтлар бўлган. Қисқаси, уларга тангридан инсоф, ўзимизникиларга эса куч-ғайрат тилайман.

— Оилангизда сиздан бошқа спортчилар ҳам борми!

— Йўқ. Отам мен бир ёшга тўлганимда оламдан ўтган. Онам эса шу йилнинг ёзида қайтиш қилди. Ҳозир икки қизим бор. Турмуш ўртоғим украинлардан.

— Неча ёшдасиз!

— 1948 йил Янгибозорда туғилганман.

— Ҳали футболда кўп ишлашингиз мумкин экан. Еки бошқа ишни ҳам «кўзлаб» юрибсизми!

— Ниятим қўлимдан келганча мураббийлик қилиш. Бир кун ҳаётимда асқотар деб француз тилини ҳам ўрганиб қўйганман.

— Кечирасиз, қайси футболчилар билан оилавий борди келдингиз бор!

— Ҳали шогирдларимнинг ҳам, бошқа футболчиларнинг ҳам хонадонига бутун оиламиз билан бормаганмиз. Шунингдек бизникига ҳам ҳеч ким келмаган. Тўғриси айтсам вақт камлик қилмоқда. Шундай бўлсада шогирдларим билан тез-тез хабарлашиб тураман.

— Кун тартибингиз ҳусусида ҳам бироз маълумот берсангиз!

— Эрталаб туриб бироз машқ қиламан, нонуштадан сўнг федерацияга бориб кунлик янгиликлар билан танишаман. Қолган вақтни футбол назариясига бағишлайман. Бундан 5, 6 йил илгари кеч кириши билан тахминан бир соатлар чамаси тош кўтариш, турникда турли машқларни бажариш билан шуғулланардим. Ҳозир эса...

— Яқин дўстларингиз асосан қайси соҳа кишилари!

— Илмий даражадаги одамлар. Уларнинг орасида футболга умуман қизиқмайдиганлари ҳам бор. Жисмоний тарбия олийгоҳидаги барча домлар менинг энг яқин ўртоқларим.

— Дам олиш кунларингизни ҳамда бўш вақтларингизни қандай ўтказасиз! Севимли машғулотиңиз нима!

— Кўпинча уйда бўламан. Бўш вақтларимда денгиз сайрига чиқисни ёқтираман, аммо ўзингиз биласиз... Севимли машғулотишим шахмат.

Сўхбатдош Нормурод МУСОМОВ

ФУТБОЛ

ЎЙНАМАГАН
МУРАББИЙ

ҚУЛОҒИНГИСГА АЙТАЙМИ БИЙ ГАПНИ?

Галлаороллик Орзубекни танийсизми? Танимайсизми? Орзубекни-я! Кулоқни ейдиган Орзубек-чи?! Нега ағрасиз? Гарангмисиз? Кулоқ борми ўзи? Қани, беринг-чи: миянгизни қоқиб қўлингизга беради у. Шунақа, жуда серсавол. Хуллас, у сизни тинчтмайди. Маъна қиласиз-да аммо... Утган галги келишимда у билан танишиб, жуда чиқишиб кетганмиз. Ака-укамиз, деб айтолмайман. Чунки у мени «бова» деб чақиради. Гарчи отасидан олти ёш кичик бўлсам ҳам. Асрор ака уйга бошлаб борди-да, меҳмон келди, қаранглар, Орзубек, бованг келди, қара, деб ичкарига овоза қилди. Кейин ишга шошилди. Бу ерни ўз уйингиздек билиб мақолани ёзаверинг, деди у кизи кетатуриб. Остонада пайдо бўлган Орзубек сўраб қолди: «Ота, менам ўз уйимдай билайми?» Сўнг менга юзланди:

— Ассалом, бова, кўйишамизми?
— Кўйишамиз.
— Ўнғ қўл биланми?
— Унғ қўл билан. Ие-е, қўлга нима қилди?

— ...
— Қўлингга нима қилди?
— Айтмайман.
— Яра-ку?
— Алдатас.
— Сидиритган бармоғини кўрсатдим:
— Яра.
— Оғримайдими?
— Тузалмайди.

Орзубекнинг етовиди уйга кирарканман, дастлабки мулоқотдан, болалар дунёсининг содда ва тозалигидан яйрайман. Тузалмайдиغان оғриқларидан бир зумга фориг бўламан — барини унутаман. Кейин вақтни ғанимат билиб, соатимга қараб қўйиб, мақолани бошлашга уринаман. Орзубекдан бошқа ҳеч ким йўқ. Тилагим: Орзубек ҳалақит бермаса экан. Қаёқда! Ҳали соатимга қараганимда унинг ҳам кўзи тушган экан: — Бова-а, соат кимники?

— Узимники.
— Ким оббейган?
— Акам оберган.
— Алдатас.
— Ҳа-а!
— Алдатас, катталайнинг ўзи олади. Отам ўзи олган-ку?!
— Менга кичкиналимда олиб беришган.

— Менга оббейишмаяпти. Каттайсам оббейишай экан. Ҳа-а, сизга кичкиналингизда оббейишган экан-да?!
Орзубек жим бўлиб қолди. Кўриниб турибди, хафа бўлди. Мен ҳам жим бўлдим — хафа бўлдим ёлғонидан. Жимлик узоққа чўзилмади. Орзубек тилга кирди.
— Соатни бейинг.
— Ҳа-а?
— Бий тақиб кўяй.
— Қўлингга катта-ку!
— Э-э, бейинг.

Мақсади аниқ бўлса-да, ўсмоқчиладим:
— Нима қиласан, отангга берасанми?
— Отамда бой.
— Отангда бўлса, қўлингга катта бўлса, нима қиласан?
— Э-э, бейинг-эй, ушлаб юяман! Индамай соатимни узатдим. Узата туриб, соат миллирига кўзим тушди. Уч бўпти! Оббо, ҳалиям ёзишни бошламадим-а, дея ўзимни ёзғирдим. Орзубекни ҳайдадим:— Бор, ўйнаб кел!

— Сиз-чи?
— Мен ёзаман.
— Нима ёзас, бова?
— Мақола ёзаман.
— Мақолани қандай ёзас бова?
— Билмадим.
— Билмасангиз қандай ёзас, бова?
— ...
— Ана менинг отам, билмасанг

гапиймаям, ёзмаям деган.
— Оббо, жим ўтир, бўлмаса.
— Жим ўтирмайман. Отам, жим ўтирмай ишла, деган.
— Бор, ишла бўлмаса.

Орзубек соатимни ушлаб ҳовлига югурди. Кўнглимдан ўтди. Соатни синдириб қўймасайди. Бекорга хавотирланибман: зум ўтмай соатни қўлида силкитиб қайтиб келди.
— Бова, манг тақинг.

Суюниб кетдим. Менга жуда зарил бўлса бу савил. Эрта суюнибман. Орзубек қандай чопиб кирган бўлса, шундай кета туриб қичқирди:
— Кейин ташлаб кета-ас-с бова-а...

Оббо Орзубек-ей. Жуда антиқа-да. Пишиқлигини қаранг. Негадир Орзубек ҳақида уйлай бошладим ва орзуландим: ўғлинг бўлса шундай шўхшаддо, серсавол. Уғлинг бўлса, олти ошиқ ўйнаган... Беихтиёр боланинг отасига — Асрор акага ҳавас қилдим. Марҳум шоир сатрларини такрорладим: Уғлинг бўлса, олтин ошиқ ўйнаган..

Хаёлларимга Орзубекнинг қайтиб кириши ва саволи чек қўйди.

— Бова, ёздингисми?
— Йўқ, ҳали.
— Менам иш тополмадим...
Оббо, энди уни ҳайдаш қийин. Ово-ра бўламан. Кетмайди.
— Бова-а...
— Ҳа-а?
— Қайанг, қизил пламастий.
— Кимники?
— Меникимас.
— Меникидир?
— Сизникимас!
— Ҳа-а?
— Тоғамнинг ули бейган — меники!

Ҳукм қаттиқ, хулоса аниқ — фламастр уники. Елғон.— бефойда. Бироқ қизил фламастр ҳам Орзубекнинг тезда жонига тегди. Қўшни хонага югурди. Бирор мударат ўтарўтмас, хонадан самокатини етаклаб қичқирди:

— Бова, қайанг.
— Ҳа-а?
— Самокатим тагига йозиб қўйганман — балван деб.
— Қани?
— Мана-мана, кўймаяспизми?
— Кўрмаяпман..
— Мана-ку!
— Буни кўряпман, ҳарф эмас-ку?!
Ким ёзди?!
Орзубек бениҳоя ифтихор билан кўкрагига урди.

— Узим йозганман!

Қаттиқ қулиб юбордим. Жин урсин. Орзубекдан бошқа ким ҳам бунақа, япон иероглифларига ўхшатиб, муҳими, тушунмайдиган қилиб ёза олади?! Ҳеч ким! Шунақа, Орзубекнинг тенги йўқ — беқиёс. Шундай қулдирадики, олдида Ҳожиди кизик ҳам ип шолмайди! Қуляпман-у, йиғлаворғудайман. Мақолани қачон ёзаман ахир?! Сўнги бор алдашга уриндим:

— Орзубе-ек...
— Ҳа-а?
— Зўр ёзибсан-ку.

— Ҳа-а, мен шундай йозаман-да. Орзубек атрофга мағрур, менга эса, зўрлигимни энди пайқадигиз-а дегандай гердайиб қараб, буринини катталарга тақлид қилиб тортиб қўйди. Аттанг, аттанг-а, Анвай (акаси) ҳам, отаси ҳам бу гапни эшитишмади-да!

— Э, э бу ёзувни ўртоқларингга кўрсатмабсан-да? Орзубек бир муддат менга қараб турди. Ҳа-я, ҳали ҳеч қайсига кўрсатмабди-я! Ахир, зўр ёзиб қўйган бўлса! У самокатини судраганча ҳовлига отилди...

Ўртоқларини тополмаган шекилли ҳечқанча вақт ўтмай Орзубек қайтиб келди. Оғзи қулоғида! Камина ҳам

қулимсиради... (нима йиғлайми?) Энди кулоқни ейиши аниқ. Индамасликка қарор қилдим. Бе-е, қаёқда, қарор қургур ҳукумат қарорларидай бузилди-кетди.

— Бова-а. Бова-а дияппан.
— ...
— Бова-а!
— Ҳа-а?
— Қулоғисга айтайми бий гапни?
— ...
— Қулоғисга дияппан?!
— Қани айт-чи?
— Vox.
— Ҳа-а?
— Vox, vox, шуйам қулақми?
— ...
— Vox, vox...
— Ҳа-а, нима ким кулоғимга?
— ...
— Нима кимти ахир?
— Иурсангис-чи, эй-й!

Оёғимга шиппакини илишга зўрга улгурдим. Орзубек кўярда-қўймай ташкарига судраб чиқди ва қўлини пеш қилди:

— Ана, ана.
— Нима-а?
— Қулақ-чи, кўймаясисми? Ана, ана. Кулаққа қайанг-эй!
— Нима кимти?
— Катта-ку!
— Эшшакнинг қулоғи-ку у?
— Шу-да, шуйа сиқидиқан катта!
— Vox, vox, vox... ваҳ, хах, хих-х...
уф-ф вой-й, вой қорним-эй...

Кўзимни қоплаган ёшларни артдим. Болалик қандай ажойиб фасл-а. Менам шундай эдим. Утди кетди-я. Ҳаҳ болалигим-а, сенга қайтишининг ҳеч иложи борми? Йўқ, ҳеч иложи йўқ. Ох, армон, армон буёғи.

Рўмолчамни чўнтакка яширдим... Орзубек бу пайт истолчага чиқиб олганича узун қулоқларни қаричлаб ўлчашга беҳуда уринарди: жонвор қулоқларини гоҳ у ёққа гоҳ бу ёққа қимирлатар, хунук тишланар, ер тепинар, хуллас, эшшаклигини қиларди... Кечқурун Асрор ака ишдан қайтгач, ҳол-аҳволимни сўради. Кейин мақола тақдирига қизикди. Мен Орзубек билан зерикмаганимни, унинг ҳали замон кўчага чиққанини айтдим. Асрор ака тушунди, қулди. Ундан-бундан гаплашиб турарканмиз, кўп ўтмай Орзубек кириб келди. Асрор аканинг ёнига мордош (чордона) қуриб ўтирди:

— Ота, шундай ўтириш кейак-а?
— Ҳа-а, шундай ўтириш керак. Лекин, Орзубек ўғлим, сендан хафаман.

— Нега, ота?
— Меҳмонни ёлғиз, тинч қўймабсан?
— Менми, ота?
— Ҳа, сен.
— Узингис миймон кеса, мен, бўмасам, олдида ўтир дегангис-ку, ота?
— ...

Орзубек акасининг олдига шошилади. Асрор ака хижолатли қулимсирайди.

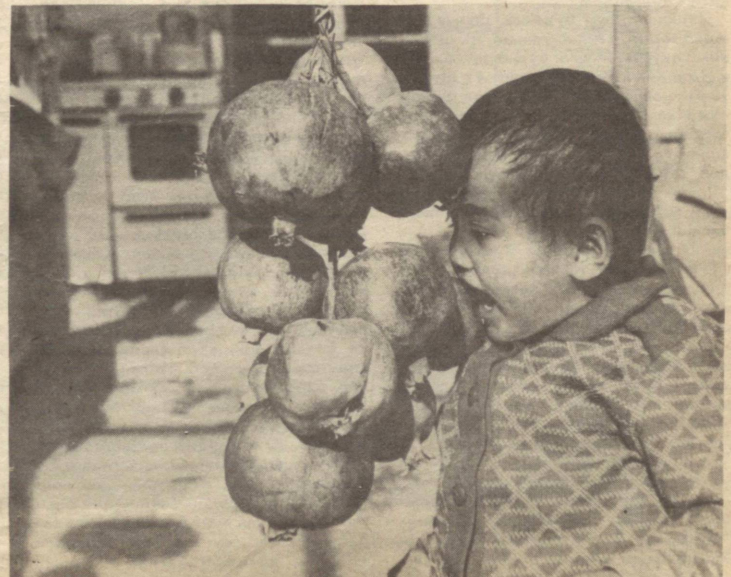
— Илгари ишга бораётганида хархаша қилаётган ўғлига ота, ана қулоғинг тушиб қопти, деса кун бўйи излаб, кечқурун қулоғимни тополмадим, деб йиғлар экан. Орзубекка бир кун шундай десам, қулағим жойида, сиздикиям тушмайди-я, ота, деса бўладими?!
— Овқатланиб бўлиб шу тариқа гаплашиб ўтирарканмиз, Орзубек кириб уй ичиди самокат уч бошлади. Бу орада ҳазми таомга тарвуз сўйилди. Олинг, олинг, дея ея бошладик. Орзубек парво қилмай ўйнарди. Тавба, қайси бола тарвуз сўйилганда (кишда) ўйнайверди?! Кўрганмисиз? Ҳолбуки, мен уни неча марта чақирдим. Балки, уялаётгандир? Қистаганим-қистаган.

— Орзубек, тарвуздан е.
— Орзубек, емайсанми?
— ...
— Орзубек, нега емайсан?
— Емайман, айтмайман.
— Нимани айтмайсан?
— Сийиб кўйишимни айтмайман. Э, бойинг-е-э...

Шундай деб Орзубек самокатини завқ билан гилдиратишда давом этади.
— Кейин қўққисдан сўраб қолди:
— Бова-а.
— Ҳа-а?
— Қачон кетас?
— ...
— Қачон кетас, бова?
— Ие-е, Ҳа-а, нима бўлди? (Талмовсирайман)
— Қачон кетас, дейман?
— Кетмайман.
— Алдатас.
— Йўқ, рост. Кеч бўлди, энди кетмайман.
— Алдатас-с... Ҳай олдин, кети-иб, қолдингис-ку, бова?

Гангур-гунгур суҳбат билан вақт алламаҳал — 12 бўпти. Бўлди, ётиш керак.
Ҳайрият, Орзубек кетди. Табиийки, Асрор ака ҳам, мен ҳам қулоғимиз тинчиб, ухлашга тутиндик. Дарвоқе, сизнинг қулоғингиз-чи, азиз ўқувчи, тинчидими? (Орзубек айтмоқчи: Тушмайдими?) Ҳалиям тушмадими? Гап-ку кўп. Ҳозирча шу гаплар. Мақолани сўраманг. Қулоғингизга айтмайми бир гапни: мана шу ёзганимиз нима? Ҳа-а, шундай. Майли, яхши ётиб туринг.

Урол УЗБЕК

Суратчи: А. ИКРОМОВ

Етмишбой! Ғалати исм. Саксонбой, Тўқсонбой деганлари ҳам бўлгучи эди. Фақат ўтган замонларда. Энди 70 ёшда фарзанд кўриш у ёқда турсин, шу ёшга етганинг ўзи орзу. Табиат шафқатсизми, ўзимиз бепарқизми, яратганинг қаҳримикан бу?..

Бахши бобо — табаррук қария. Хива хонларининг сўнги тўрттасини кўрган, ҳузурларида дostonлар куйлаган. Асримизнинг барча кўргуликлари унинг бошидан ўтди. Подшоҳлар, котиблар, президентлар кечдилар. Тузумлар ўзгарди, удумлар ўзгарди. Унинг кўз ўнгиди ўтмишдан

юз ўсирган миллат шаклланди. У эса ўз дунёси — дoston дунёси билан яшайверди, даврларга файз киритди, улусга хизмат қилди, қайси бир замонларда қайси бир боболаримиз айтган битикларни метин хотираларида бизга довурутказди. У 85 йилки саҳнада, даврада. Уйноқи торн, оромбахш овози билан. Бутун Хоразм уни Бола бахши номи билан яхши танийди. Халқ тарихига у шу ном билан кирди.

Хивалик Болабахши Абдуллаевнинг суҳбатини олаб ўтирибмиз. Чой ташиб, хизмат қилиб юрган йиғитни у зоти олий «Етмишбой», деб таништирди.

БОЛА БАХШИННИНГ БОЛАЛАРИ

— Етмишбой... хўш, нима десак экан, сиз отангизнинг кенжа ўғлисиз. Яъни исм моҳиятидан келиб чиқсак, сиз дунёга келган пайтда падарингиз 70 ёшда бўлганлар...

Тўғри шундай! Мен кенжа ўғиллариман, кенжа фарзандлариман эмас. Мендан уч яшар кичик синглим ҳам бор.

— Демак... отангизнинг ўша пайтдаги ёшлари маълум. Кечирасизу, онангиз неча ёшда эдилар... у пайти!

— Мен йигирма икки ёшга кирдим. Онам эса ҳозир эллик олтига чиқдилар. Ҳисоблаб кўринг!

— Ҳм, яхши. Бундан келиб чиқадик, отангиз олдин ҳам уйланган эканларда!

— Онамиз у кишининг кичик хотинлари...

— Кўп умр кўриш наслингизда бор экан-да!

— Катта онамиз раҳматлик Тўти момомлар 107 ёши-

да оламдан ўтган. Отам ўз оналарига тортган. Ҳалиям бақувватлар. Бир йил бўлди оёқлари оғриб от миномлай қолди. Отимиз улоқ чопадиган, ҳайбатли эди. Сал ўзларига келсалар кичикроқ от олиб бериш ниятларимиз йўқмас.

— Сиз ҳам отангиз санъатини давом қилдираяпсиз. Умуман неча ёшдан дostonлар айта бошладингиз!

— Тўрт яшарлигимдан отамнинг ёнида юрдим. Доира чалиб. Олдин кўшиқларни қулоқларимизга яхшилаб куйдилар. Сўнгра аста-секин сўзларини ёдлатадилар. Муסיқа чалишни ўргатадилар. Мен ҳозир беш дostonни ёд айта оламан. Отамлар менинг ёшимда 16 дostonни ёдлаб, куйлаган эканлар. Умуман, отамизнинг хотиралари-

га қойил қолиш керак. Бир гап келди, айтаман: яқинда Тошховуздан бир меҳмон келди. Отам у кишининг уруғини сўрадилар. «Айтганим билан барибир танимайсиз», деди меҳмон. «Яқинларингиздан бирортасини айтинг, биларман», дедилар отам.

У киши қайсидир бир танишини айтди. Ушанда отам ўзининг уруғи, боболари ким бўлган, кимга уйланган, қайда хизмат қилган... ҳаммасини айтиб берганларида меҳмон ёқасини тутди.

— Отангиз дунё кўрган одам. Насиҳатларига қулоқ орасизми!

— Албатта. Отамнинг бир гапини икки қилмаганман. Отам намоз ўқишни ўргатадилар. «Ўғилларим ҳеч бўлмаганда азон намозига йиқилинглр..» дейдилар... Энди аста-аста.

— Етмишбой, худо сизга ҳам отангизнинг умрларини берса [иллоё, айтганимиз келсин!], «Ота изидан бориб» сиз ҳам кичик хотин олармингиз!

Э-ҳе-е, (кулади) ҳозирги шароитда бир хотинни боқишни айтинг!

— Отангизнинг қайси ҳислатлари сизга маъқул!

— Аввало ростўйлигига тан бераман. Ҳар қандай шароитда, ҳар қандай замонда деймизми, фақат ҳақ гапини айтиб келганлар. Хонлар саройида-ю Жунайидхон ҳузурини ҳам. Отамиз бирор фирқага аъзо бўлмаган, за-

моннинг энг ёмон даврларида ҳам муслмонлигида қолаверганлар. Чекмаганлар, ичмаганлар. Биз ҳам шунга қаттиқ амал қиламиз.

«Ўнғайсиз» суҳбатнинг қисқача баёни шу. Бу саволларнинг баъзиларини ота гувоҳлигида, айримларини эса кетар чоғимизда хайрлашиш баҳонасида хилватроқда бердик. Ярим ҳазил, ярим чин. Гап бунда эмас. Аср тенгдоши бўлмиш қариядан бизга улкан дostonчилик мактаби мерос қолаётир. Фарзандлари эса тагин-да улкан меросга эгалар: мол-дунё эмас, зеб-зийнат эмас, машина деб ўйланган, иморат фаҳм қилманг. Унинг баҳоси йўқ. У — маънавий мерос. Етмишбойдан тортиб, унинг тор ушлаб, дoston куйлаб,

эл-юртга хизмат қилаётган оғалари қонига сингиган у. Одамийлик, меҳр-оқибат, мурувват, сабр-қаноат, камтарлик, ҳақгўйлик...

Тўқсон уч яшар Бола бахши — Бобо бахши тирик тарих, тирик сабоқ. У киши айтадиларки... майли буниси энди бошқа мақолага мавзу бўлар.

Рўзимбой ҲАСАН
Хоразм вилояти

Бош муҳаррир:
Абдуҳшом
ИРИСБИЙ

ТАҲРИР
ҲАЙЪАТИ:

Қулман ОЧИЛ
Жуманазар
БЕКНАЗАР
Дадахон
ЕҚУБОВ
Муҳаббат
ИБОДОВА
Тўлқин ҲАЙИТ
Юсуф ЗИЁД
(Бош муҳаррир
ўринбосари)
Ботир ЭРНАЗАР

ЖАМОАТЧИЛИК
КЕНГАШИ:

Бахтёр
ЭГАМБЕРДИЕВ
Қувондиқ
БЕРДИЕРОВ
Мейли
ИҮЛДОШЕВ
Рўзимат
САҒОЕВ
Абсалом
УСАНОВ
Урол
УЗБЕК
Аскар
АЛЛАБЕРДИЕВ
Абдумуталлиб
РИЗОҚУЛОВ

Тахририят
келган хатларга
ёзма жавоб
қайтармайди.
Шунингдек,
фуқаролар
билан
ташкilotлар
ўртасида
воситачилик
ҳам қилмайди.

Газетамиздан
олинган
маълумотлар
«Оила ва
жамият»дан
деб кўрсатилиши
шарт.

Газетамиз
ҳомийлари —

Тошкентдаги
СЭВИЖ
тижорат жамияти,
Ғаллаорол
туманидаги
«Ғаллаорол»,
Муборак
туманидаги
Хитой давлат
хўжалиги,
Сирдарё
«Оқ олтин»

дон маҳсулотлари
корхонаси
МАНЗИЛИМИЗ:

700029,
Тошкент — 29
Намоийшлар
хнёбони,
1-бино.
Телефон:
39—43—95
Обуна
индекси 04654
Буюртма 42

Ўзбекистон
Республикаси
«ШАРҚ»
нашриёт —
матбаачилик
концерни
Тошкент шаҳри

«КАП-КАТТА ОДАМ ЭКАНСИЗ...»

Талабалар шаҳарчасидаги ошхонанинг бирида овқатланаётгандим. Кўшни столда ўтирган талабалар тамадди килиб бўлиб туриб кетди. Столда икки бурда нон қолди. Шу пайт ўрта ёшлардаги бир киши чойнакда чой кўтариб келиб шу жойга ўтирди-да, ҳалиги нонни ея бошлади. Мен бундан ҳайратландим. Ахир, ҳозир ҳеч ким столда қолган нонни емайди-да. Бунини ошхона хизматчиси ҳам кузатиб турган экан. Хизматчи жаҳл билан келиб, бамайлихотир чой ичиб ўтирган кишига насиҳат қила кетди. — Нима қиляяпсиз, уял-

майсизми, кап-катта... одам экансиз...
Хўранда: «Исроф бўлмасин дедим-да, синглим» деди. Хизматчи исроф бўлмайди, сизсиз ҳам... дегандан кейин ҳалиги одам қулоғига гача қизариб, ноқулай аҳволда нон келтиришга турди. Кейин суриштириб билдим: қолган нон ва овқатларни молга бериш учун олиб кетишар экан. Хўранда ошхона хизматчиси молининг «насибаси»ни ёмоқчи бўлганлиги учун дакки эшитган экан.
Равшан МАҲМУДОВ,
ТошДД журналистика
факультетининг
1-курс толиби.

Уза сурати

Тегирмон Навбати
АНВАР ЭМИНГА

„Сотқинларни аяш йўқ“

Уруш пайтида ўзбеклардан битта Мамарайим ака бошқа миллатлар ичига тушиб қолгани учун ҳамма уни отини айтмай «Ўзбек» деб чақирар экан. Бир кун тунда жангчилар кўлни кечиб ўтаётганда немислар пайқаб қолибди. Пайдар-пай ўқ ёғилиб, ҳамма ўзини панага урибди. Битта Мамарайим ака сувни ўртасида ётволди. Шунда қамишзорда яширинган Иван: Ўзбек, сюда! Ўзбек сюда! — деб бақириб, олдига чақирди. Мамарайим ака бўлса, Иван менинг сувда ётганимни немисларга сотяпти, деб тушунибди. Сотиш мана бунақа бўлади, — деб ўрнидан туриб, — Ҳов немис! Урис қамишда, ўрис қамишда! — деб бақирган экан.

„Мени ўр, дуо қиламан“

Жанубий вокзалдан поездга чипта олиш осонмас, эртадан кечгача турсангиз ҳам, навбатингиз келмайди. Бир кун шундай навбатда кўқонлик бир отахон ҳам туриб қолибди. Бир пайт қизлардан ҳам ўтказиб ясан-тусан қилган бир йигитча навбатсиз орага суқилибди:
— Опажон. Учқўрғоннинг

бу чеккасига битта билет беринг, — дебди чиптачи қизга.

Шунда орқароқда турган бир киши йигитчага бақирди:

— Ҳув, олифта! Яхшиликча орадан чиқсанг — чиқдинча, бўлмаса мана шунақасига келиштириб соламан — Учқўрғоннинг у чеккасига бориб тушасан!

Кўқонликлар аскияга устамасми, бу гапни эшитган отахон ҳалиги кишига қараб: Болам, ёшлар бир амаллаб кетволади, бизга ўхшаган қарияларга қийин. Навбатда тураривериб эзилиб кетдим. Сен яхшиси тўғри Кўқонга бориб тушадиган қилиб келиштириб мени сол, дуо қиламан! — депти.

Ғажаб ўра

Бир киши ишдан келса, хотини ўғилчасини савалаётган

экан. Кира соли — хотинининг кўлидан хивични тортиб олибди-да, унинг ўзини юзкўзи аралаш туширибди.

— Вой, нодон хотин, — дебди у бақирди. — Сенга боланинг иштончасини ечиб ур, деб неча марта айтишим керак! Бунақа уришингда боланга иштон етказиб бўладими, ʼарамас-ей, бирпасда йиртилиб адо бўлади-ку!

Исрофгарчилик

Шаҳардаги кўпқаватли уйлардан бирида яшовчи аёл дераза ойнасини артаётди, йиқилиб, бақирганча тўплатўғри катта ахлатдонга бориб тушибди. Тасодифан шу ердан бир қишлоқлик киши ўтиб кетаётган экан.

— Эҳ, сиз — шаҳарликлар! — деб бош чайқабди у. — Исрофгарчилик ҳам эви билан-да. Ахир қишлоқда бўлса манави хотин ҳали беш-ўн йилга яради-ку!

— Вей, менга қара, нима, кўзингни ёғ босиб қолганми дейман!

Қаранг-а, ота қадрдонини танимай қолганмиш, қошки гапинга ишонсам! Ахир раҳматли отанг МТСга директор бўлиб журиллаганда биз ҳам ёнидайдиқ, журия.

Ушнда сен кўйлагининг этаги тузилган болайдинг. Мана энди қарқуноқдан булбул чиқиб, жуда катта бўлмасанг ҳам, бундайроқ ёзувчи деган ном орттирибсан. Сендаям иш кўп ука! Нимага деганда сенга ўхшаган бирортаси «сут қорайкан» деб ёзиб қўйса бўлди. Қор бўп кетади. Ё бўлмаса, битта мақола билан кўмираниям оқлаворининг мумкин. Қани, бирорта валломот чиқиб «кўмир қора бўлади» деб кўрсинчи, ўзини қайда кўраркин. Давринг келди — сур бегим, дегани шу-да!

Э, даврида мана, биз ҳам хўп даврон сурганмиз-да! Йўқ, МТСдамас отанг директорликдан учгандан кейин, мен қолармидим. Думимни туғишган. Осмон кузатувчи-бўлган пайтимни айтаман-да. А «осмон кузатувчи нима!» дейсанми?! Телевизор кўриб турасанми? Ахборот тугай деганда об-ҳаво маълумотини эшитганмисан ҳеч? Ана шу маълумотдаги бизнинг областимиз ҳақидаги жойини ети йилгача шахсан ўзим Тошкентга юбориб турганман. Сен нима деб ўйловдинг! Оққўрғоннинг тепасида об-ҳавони кузатадиган жой бўларди. Ҳозир йўқ, чақмоқ тушиб, ёниб кетган. Ана шу ерга бошлиқ эдим. Қиладиган ишим — девор бўлмаса нақ кўчани кўрсатадиган аппарат ускуналарини кузатиш. Кунига икки марта Тошкентга сим қоқиб, бизнинг террито-

риямизда фалон даража иссиқ, фалон метр қор» деб ахборот бериш. Бор-йўғи шу. Ҳар ойда гажақдор имзони чизиб қуртдай маошини санаб олсам. Яна нима керак менга! Станция жонивор ҳам жуда баҳаво ерга ўрнашган. Курортни ўзи, борган одам кетгиси келмайди. Ушанчун, ўзимга ўхшаган улфатлар ҳам кунда-шунда. Маишат зўр десанг. Эҳ-ҳе... Лекин кўз тегдими, бир кун энди ошни дамлаган пайтимизда юқоридан текширув босиб қолди.

— Вой-бу, кузатиш пункитини чойхонага айлантириб юборибсиз-ку! —

— Мен буларни ускуналарга қараб ёзганман. Ана майдалаб ёмғир ташлапти-ку! Ахир техника ёмғир ёғади деса, мен куёш чиқади дейишим керакми? — дедим текширувчининг қилдан қийиқ ахтараётганига ҳайрон бўлиб.

— Бас, айбни техникага кўйманг. Қаловини топса — қор ёнади! Ойликни олишини билгандан кейин қаловини топишнйам билинг. Бу ёқда пахта терини кетаётган бўлса-ю, биз ёмғир ёғади деб пессимистик маълумот берсак. Шу тўғрими?

Уша кун текширувчиларни жаҳ-

Ана шундан кейин бошланди. Бошимни қотириб аппаратларга термулишдан ҳам кутулдим. Ахборот юборишдан олдин шундоқ ҳовлига чиқаман. Кучли шамол келяпти. Осмон ҳам қоп-қоронғу, дўл ёғишям мумкин. Лекин мен болпайман, шундоқ дастакни кўтараман-у, — Биз тарафда енгил шабада эсгандай бўлди, қора булутлар тарқаб кетди. Менимча тарқамасидан олдин ҳам булут йўқ эди. Эртагаям қуёшли кун бўлиши аниқ, — дейман. Ҳе-ҳе-хе!

Қаловини топиш шунчалик бўлади да, а? Лекин мен нодон топдим деб қораверибман. Бу орадан пахта терини тугабди, қаҳратон қиш келибди. Менинг маълумотларим эса бирдай кетаверибди. «Пессимистик» бўпқолмасин деб, «Бугун сал қор ёққанга ўхшовди, қарасак қормас экан. Ариқларни бетини муз қоллаган бўлсаям тагидан сув оқяпти. Демак сув музламаган, чунки ҳаво исбироқ турибди», деяверибман.

Шундан кейин, «олиб ёзиш» билан шуғулланганим учун ишдан ҳайдашди. Нима олиб ёзишми? Буям «кўшиб ёзишга» ўхшаган битта жиноятда, ука. Вей, менга қара, сенга буларни нимага айтганимни биласанми? Кўшиб ёзишда айбланган раисимиз оқланди, а? У ўз ихтиёри билан кўшмаган, юқоридан мажбурлашганмиш. Мен ҳам ўзим хоҳлаб «Олиб ёзувчи» бўлмаганман. Мана шу айтганларимни чақлоқнинг бетидай қозога тушириб, газига жўнатсанг, ҳеч ким сени уришмаса керак. Бу ёғидан хавотир олма. Оқланиб, эски ишига қайтволсам, ўзинг ҳам бир нарсалик бўп қолсан, ука...

“ОЛИБ ЁЗУВЧИ”

дейди текширувчи.

— Узр ўртоқ бошлиқ, бир бўлди бошқа такоррланмайди, — дедим.

— Йўқ, бу биринчисига ўхшамайди. Темир ўчоқ, катта қозон, ҳар хил иш-шарлар... Ҳақиқий чойхона бўлибди! Мана энди ҳаммаси маълум бўлди. Мана нима учун, бизга юборган маълумотларингиз пала-партиш, юзаки экан! — текширувчи баттар туюқди.

— Нимага юзаки бўларкан. Мен доим маълумотни батафсил ёзаман.

— Барибир бир томонлама ёзасиз! Кеча нима деб ёзгансиз, биласизми? — «Биз томонда ёмғир ёғди. Эртагаям ёмғир ёғса ёғади, ёғмаса ёғмайди, ҳаво булутли» дегансиз.

лидан тушириш қимматга тушди. Эсон-омон улардан кутулгандан кейин ўйлаиб қолдим. Юқорига қандай маълумот жўнатасак экан? Ёмғир ҳали-вери тинадиганга ўхшамайди. Охири ўйлаб-ўйлаб, телефон дастагини кўтардим:

— Алло, ўнинчи кузатув станцияси бошлиғи ахборот беради:

«Кечадан бери ёғаётган ёмғир деярлик тинди. Ҳатто умуман ёғмаганга ўхшайди. Қор булутлар ҳам йўқ ҳисоби, чунки куёш нур сочиб турибди. Шундай деб дастакни қўйдим. «Қойил, — дейман ўзимга ўзим. — Текширувчи тўғри айтган экан, мана қаловини топса бўларкан!»

Авлиё Ханка
Бошони қилади

— Эрим уч кундан бери бедарак кетди дейсизми? Хавотир олманг, ҳойнаҳой текин зифатнинг устидан чиқиб қолган бўлса керак. Ҳадеб йиғлайвермасдан, мана бу сўлкавойини қўлингизга ўрнаштириб чертинг. Агар Ленин бобо тепага қараб тушса, билингки, эрингиз эртагача ўзи бир амаллаб ўини топиб боради.

Орқаси билан тушса, шишадошлари ташлаб кетишади. Ҳа, яна нимага йиғлаяпсиз?
— Кечирасиз тақсир, агар эрим ичмаган бўлса-чи?
— Унда сўлкавойи гардиши билан тик туриб қолгай, ишоолло!

Муаллиф: А. АБДУРАҲМОНОВ